

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«РОЖИЩЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЛЬВІВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА
БІОТЕХНОЛОГІЙ ІМЕНІ С. З. ГЖИЦЬКОГО»**

ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА ППРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА

ПРОГРАМА

**освітнього компонента (навчальної дисципліни)
підготовки фахівців ОПС фаховий молодший бакалавр**

**спеціальність 204 Технологія виробництва і переробки продукції
тваринництва**

**Рожиче
2022 р**

Укладач:

Чижевська О.І. викладачка ВСП «Рожищенський фаховий коледж Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького»

Рецензенти:

Ковальчук Л.М., Куденчук Л.А. викладачі ВСП «Рожищенський фаховий коледж Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького»

Програма обговорена на засіданні циклової комісії
технологічних дисциплін

Протокол від 25 липня 2022 року № 7

Голова циклової комісії Ковальчук Л.М.

Рекомендовано Педагогічною радою ВСП «Рожищенський фаховий коледж
ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького»

Протокол від 25 серпня 2022 року № 11

При укладанні програми освітнього компонента (навчальної дисципліни) за основу взята орієнтовна програма навчальної дисципліни «Технологія виробництва продукції птахівництва», рекомендована Науково-методичною радою Науково-методичного центру «Агроосвіта» (протокол від 22.06.2016 р. № 6)

ОПИС ОСВІТЬОГО КОМПОНЕНТА (НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

«Технологія виробництва продукції птахівництва»

Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

Спеціальність 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва

Освітньо-професійний ступінь Фаховий молодший бакалавр

Загальна кількість годин 68

Форма організації освітнього процесу та види навчальних занять обсяг годин:

Навчальні заняття:

Лекції 38

Практичні заняття 10

Лабораторні заняття 4

Самостійна робота 16

Форма підсумкового контрольного
заходу залік

ВСТУП

Птахівництво України є однією з найінтенсивніших і динамічніших галузей сільськогосподарського виробництва, яка має можливість в короткі терміни значно збільшити виробництво дієтичних висококалорійних продуктів – м'яса і яєць для забезпечення людей фізіологічно необхідною нормою харчування.

Розвиток птахівництва залежить від селекційної роботи, спрямованої на удосконалення племінних і продуктивних якостей птиці, створення нових порід, ліній і кросів всіх видів сільськогосподарської птиці.

Програмою освітнього компонента (навчальної дисципліни) “Технологія виробництва продукції птахівництва” передбачено вивчення основних технологічних процесів одержання продукції птахівництва та переробки в господарствах різних форм власності.

Міждисциплінарні зв'язки: “Розведення сільськогосподарських тварин”, “Годівля сільськогосподарських тварин”, “Економіка виробництва продукції тваринництва”.

Метою освітнього компонента (навчальної дисципліни) є надання студентам спеціальних знань і вмінь щодо вивчення основних технологічних процесів, набуття практичних навичок з оцінки екстер'єру, конституції, продуктивних і племінних якостей птиці, добору яєць для інкубації, вирощування, годівлі та утримання птиці, виробництва харчових яєць та м'яса птиці.

Основними завданнями освітнього компонента (дисципліни) є засвоєння студентами теоретичних знань, що передбачені навчальною програмою з дисципліни “Технологія виробництва продукції птахівництва”, формування спеціальних професійних умінь та навичок в умовах виробництва;

Як результат вивчення курсу студенти повинні **знати:**

- сучасний стан птахівництва та пріоритетні напрями розвитку галузі;
- види сільськогосподарської птиці;
- породи і кроси птиці, їх біологічні особливості та господарсько-корисні ознаки;
- типи конституції та їх характеристику;
- особливості екстер'єру різних видів сільськогосподарської птиці;
- несучість сільськогосподарської птиці та фактори, що на неї впливають;
- м'ясну продуктивність птиці та фактори, що на неї впливають;
- методи розведення та їх використання;
- використання гетерозису під час схрещування і гібридизації;
- добір і підбір сільськогосподарської птиці;
- роль племінної роботи в поліпшенні продуктивних якостей птиці;
- технологію одержання інкубаційних яєць та відбір їх для інкубації;
- режим інкубації та його біологічний контроль;
- системи і способи утримання птиці;
- технологію годівлі птиці різного віку і напряму продуктивності,

виробництва харчових яєць та м'яса птиці, переробки продукції птахівництва;

- основні технологічні принципи виробництва харчових яєць та м'яса птиці;

- вимоги державних стандартів;

- виробничу санітарію та заходи з охорони довкілля;

вміти:

- визначати види і основні породи сільськогосподарської птиці, продуктивність сільськогосподарської птиці, інкубаційні якості яєць птиці, норми годівлі птиці;

- оцінювати продуктивні якості птиці за екстер'єрними і конституційними особливостями, якість харчових яєць та м'яса птиці;

- оцінювати племінні та продуктивні якості птиці;

- проводити біологічний контроль режиму інкубації, дослідження основних параметрів мікроклімату;

- робити підбір пар для спаровування;

- балансувати раціони і рецепти комбікормів за поживністю;

- складати схеми технологічного процесу виробництва харчових яєць та м'яса бройлерів;

- встановлювати категорію харчових яєць;

- дотримуватися правил безпеки праці на птахопереробних підприємствах;

Структура навчальної дисципліни є орієнтовною. Викладачі можуть вносити зміни у розподіл навчальних годин за темами у зміст програмного матеріалу, порядок його вивчення з обов'язковим збереженням кількості годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни.

Внесені зміни повинні бути обговорені на засіданні предметної (циклової) комісії і затверджені заступником директора з навчальної роботи.

1. ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Розділ		Тема		Обсяг годин для окремих видів навчальних занять і самостійної роботи				
№	назва	№	назва	лекції	практичні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	разом
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Біологічні основи продуктивних якостей сільськогосподарської птиці	1.1.	Вступ. Походження птиці та її біологічні особливості	2				2
		1.2.	Конституція та екстер'єр сільськогосподарської птиці	2	2		2	6
		1.3.	Продуктивність сільськогосподарської птиці	4	2		4	10
Всього за розділом				8	4		6	18
2.	Породи і кроси сільськогосподарської птиці. Племінна робота у птахівництві	2.1.	Породи і кроси курей	2				2
		2.2.	Породи і кроси індиків, качок, гусей та інших видів сільськогосподарської птиці	2	2			4
		2.3.	Організація племінної роботи у птахівництві	2			2	4
		2.4.	Добір, підбір і методи розведення птиці	2	2			4
Всього за розділом				8	4		2	14
3.	Інкубація. Технологія годівлі сільськогосподарської птиці	3.1.	Поняття про інкубацію. Типи інкубаторів	2			2	4
		3.2.	Технологія інкубації яєць сільськогосподарської птиці	4		2		6
		3.3.	Технологія годівлі сільськогосподарської птиці	2		2		4
Всього за розділом				8	-	4	2	14

1	2	3	4	5	6	7	8	9
4.	Технологія виробництва харчових яєць і м'яса сільськогосподарської птиці. Технологія переробки продукції птахівництва та оцінювання її якості	4.1.	Основні принципи технології виробництва харчових яєць	2				2
		4.2.	Технологія промислового виробництва харчових яєць	2	2		2	6
		4.3	Технологія виробництва м'яса курчат-бройлерів	2				2
		4.4	Технологія виробництва м'яса індиків, качок, гусей	2			2	4
		4.5	Технологія виробництва м'яса інших видів птиці	2				2
		4.6	Технологія забою і переробки сільськогосподарської птиці	2				2
		4.7	Технологія переробки інших видів продукції птахівництва	2			2	4
		Всього за розділом				14	2	-
Разом годин з навчальної дисципліни				38	10	4	16	68

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. БІОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОДУКТИВНИХ ЯКОСТЕЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПТИЦІ

1.1. Вступ. Походження птиці та її біологічні особливості

Історія розвитку та значення птахівництва. Основоположники науки основ птахівництва. Сучасний стан промислового птахівництва та його значення у виробництві яєць і м'яса в спеціалізованих і фермерських господарствах, об'єднаннях.

Досягнення науки і кращого виробничого досвіду в розвитку вітчизняного птахівництва.

Тенденції і напрямки розвитку промислового виробництва в одержанні екологічно чистої продукції.

Дикі предки свійської птиці. Приручення і одомашнення. Доместикаційні зміни. Види сільськогосподарської птиці. Біологічні особливості та господарсько-корисні ознаки сучасних порід сільськогосподарської птиці як результат довготривалої праці людини упродовж поколінь.

1.2. Конституція та екстер'єр сільськогосподарської птиці

Поняття про конституцію сільськогосподарської птиці. Типи конституції, їх зв'язок з темпераментом, здоров'ям, витривалістю, здатністю до акліматизації, стійкістю до захворювань та характером продуктивності птиці.

Поняття про екстер'єр. Статі будови тіла птиці. Значення окремих статей для оцінки здоров'я, міцності конституції і продуктивності. Вади та недоліки екстер'єру. Специфічні статі будови тіла інших видів птиці.

Методи вивчення та оцінки екстер'єру. Значення екстер'єру для відбору птиці. Зовнішні ознаки високопродуктивних несучок. Визначення статі та віку птиці.

Практичне заняття 1

Оцінка екстер'єру і типу будови тіла птиці різних напрямків продуктивності.

1.3. Продуктивність сільськогосподарської птиці

Поняття про продуктивність птиці. Яєчна продуктивність птиці та компоненти несучості. Органи розмноження самок і процес формування яйця. Співвідношення складових частин яєць. Будова яйця. Несучість і маса яєць різних видів сільськогосподарської птиці. Облік і оцінка яйцевої продуктивності. Фактори, які впливають на несучість. Вимоги Держстандарту на яйця.

М'ясна продуктивність птиці. М'ясні якості птиці. Оцінка м'ясної продуктивності птиці. Фактори, які впливають на м'ясну продуктивність. Держстандарт на м'ясо птиці.

Практичне заняття 2

Визначення продуктивності птиці за обліковими документами.

2. ПОРОДИ І КРОСИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПТИЦІ. ПЛЕМІННА РОБОТА У ПТАХІВНИЦТВІ

2.1. Породи і кроси курей

Поняття про породи і кроси сільськогосподарської птиці. Класифікація порід сільськогосподарської птиці.

Породи і кроси курей яєчного напрямку продуктивності. Породи і кроси курей м'ясного напрямку продуктивності. М'ясо-яєчні породи курей та їх кроси.

2.2. Породи і кроси індиків, качок, гусей та інших видів сільськогосподарської птиці

Породи і кроси качок. Породи і породні групи гусей. Породи і кроси індиків.

Цесарки, голуби, перепели, страуси, яких розводять у різних формах власності господарств в Україні.

Практичне заняття 3

Вивчення основних порід і кросів сільськогосподарської птиці.

2.3. Організація племінної роботи у птахівництві

Поняття про селекційну і племінну роботу. Роль племінної роботи в поліпшенні продуктивних якостей птиці. Елементи племінної роботи. Теоретичні основи, зміст та завдання племінної роботи.

Типи племінних птахівницьких господарств та особливості ведення селекційно-племінної роботи в них. Структура стада. Первинний зоотехнічний і племінний облік. Мічення птиці. Бонітування птиці, його мета та техніка проведення.

2.4. Добір, підбір і методи розведення птиці

Добір і підбір у птахівництві. Особливості добору за генотипом та фенотипом. Вибір на пряму добору.

Підбір, його взаємозв'язок з добором. Варіанти підбору та його ефективність. Принципи підбору. Інбридинг та інбредна депресія.

Методи розведення птиці, їх класифікація. Чистопородне розведення, його біологічні особливості і значення в удосконаленні існуючих порід птиці. Розведення за лініями.

Схрещування, його біологічна суть, значення й застосування. Види схрещування, їх характеристика, техніка і умови застосування.

Гібридизація, її мета і практичне значення.

Практичне заняття 4

Визначення продуктивних і племінних якостей птиці за комплексом ознак.

3. ІНКУБАЦІЯ. ТЕХНОЛОГІЯ ГОДІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПТИЦІ

3.1. Поняття про інкубацію. Типи інкубаторів

Переваги інкубації над природним виведенням молодняку птиці. Значення інкубації в збільшенні виробництва продукції птахівництва, одержанні сільськогосподарської птиці з генетично обумовленими якостями, високою продуктивністю і життєздатністю. Економічна ефективність інкубації.

Характеристика інкубаторів вітчизняного і зарубіжного виробництва. Техніка безпеки під час роботи інкубаторів.

Збір, транспортування і зберігання яєць, підготовка їх до інкубації.

3.2. Технологія інкубації яєць сільськогосподарської птиці

Технологічні процеси штучного виведення молодняку птиці. Технологія виробництва інкубаційних яєць. Вимоги до якості інкубаційних яєць за морфологічними, хімічними та фізичними ознаками.

Технологічні графіки закладки інкубаційних яєць в інкубатори. Режим інкубації. Інкубація. Використання енергозберігаючих технологій.

Технологія інкубації яєць різних видів сільськогосподарської птиці. Фізіологія розвитку ембріона птиці. Біологічний контроль. Облік результатів інкубації. Оцінювання якості добового молодняку.

Дезінфекція інкубаторів та обладнання.

Лабораторне заняття 1

Вивчення інкубаційних якостей яєць сільськогосподарської птиці.

3.3. Технологія годівлі сільськогосподарської птиці

Класифікація кормів та їх характеристика. Нормування поживних речовин і обмінної енергії.

Типи годівлі. Фазова і безфазова годівля.

Годівля молодняку птиці: курчат-бройлерів, курчат яєчних і м'ясних ліній, індиченят. Особливості годівлі гусенят та каченят.

Годівля курей яєчних та м'ясних порід, індичок та індиків. Особливості годівлі водоплавної птиці.

Економічна ефективність використання повноцінних комбікормів.

Лабораторне заняття 2

Оцінювання якості різних видів кормів для сільськогосподарської птиці. Складання рецептів комбікормів для птиці.

4. ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА ХАРЧОВИХ ЯЄЦЬ І М'ЯСА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПТИЦІ. ТЕХНОЛОГІЯ ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА ТА ОЦІНЮВАННЯ ЇЇ ЯКОСТІ

4.1. Основні принципи технології виробництва харчових яєць

Спеціалізація птахівницьких підприємств в яєчному виробництві.

Технологічні принципи промислового виробництва яєць сільськогосподарської птиці в спеціалізованих господарствах.

Поняття про технологічний графік, технологічну карту виробничого процесу. Основні цехи промислового виробництва харчових яєць.

Планування і обладнання приміщень птахівницьких господарств. Заходи екологічної безпеки в промисловому птахівництві.

4.2. Технологія промислового виробництва харчових яєць

Схема технологічного процесу виробництва харчових яєць. Умови, що забезпечують цілорічне і рівномірне виробництво яєць птиці. Цех виробництва інкубаційних яєць. Цех вирощування ремонтного молодняку.

Значення кооперування племінних і промислових господарств. Системи і способи вирощування молодняку. Фактори, що впливають на його ріст та розвиток. Системи та способи утримання птиці в умовах промислової технології. Особливості годівлі молодняку і дорослої птиці при виробництві харчових яєць. Створення оптимального мікроклімату, його вплив на продуктивність птиці. Комплектування батьківського та промислового стада птиці. Годівля та утримання промислових курей-несучок. Собівартість виробленої продукції та шляхи її зниження.

Практичні заняття 5

Складання технологічної карти-графіка для цілорічного виробництва харчових яєць.

4.3. Технологія виробництва м'яса курчат-бройлерів

Основні принципи технології виробництва м'яса курчат-бройлерів. Цех вирощування курчат-бройлерів, схема технологічного процесу. Цех виробництва інкубаційних яєць. Цех вирощування ремонтного молодняку. Способи утримання курчат-бройлерів та їх перевага. Економічна ефективність. Особливості годівлі, догляду та вирощування курчат-бройлерів.

4.4. Технологія виробництва м'яса індиків, качок, гусей

Планування і обладнання приміщень для виробництва м'яса індиків, качок, гусей.

Особливості технології виробництва м'яса індиків, качок, гусей в інтенсивному птахівництві.

Основні принципи комплектування батьківського стада птиці. Щільність посадки молодняку. Особливості годівлі і вирощування індиченят, каченят, гусенят.

Технологічні процеси і їх удосконалення для підвищення ефективності виробництва та поліпшення якості м'яса.

Технологія відгодівлі гусей для одержання жирної печінки.

4.5. Технологія виробництва м'яса інших видів птиці

Розведення перепелів, цесарок, м'ясних голубів, фазанів та страусів для виробництва м'яса.

Технологія годівлі, догляду, утримання. Тривалість вирощування птиці та вимоги до живої маси. Витрати корму на одиницю продукції.

Розвиток фермерського та комерційного страусівництва.

4.6. Технологія забою і переробки сільськогосподарської птиці

Організація процесу забою та переробки птиці. Зажиттєве та післязабійне оцінювання м'ясної продуктивності птиці. Вимоги державних стандартів.

Транспортування птиці. Дотримання ветеринарно-санітарних вимог під час транспортування птиці. Строки та методи забою. Технологія забою та первинної обробки птиці.

Охолодження тушок, сортування, маркування, зважування, пакування,

заморожування. Використання субпродуктів.

Вітчизняний та зарубіжний досвід економічного ефекту глибокої переробки тушок птиці.

Утилізація відходів продуктів забою птиці.

4.7. Технологія переробки інших видів продукції птахівництва

Організація процесу збору яєць сільськогосподарської птиці. Стандарт на яйця птиці. СОРТУВАННЯ, ОБРОБКА І ЗБЕРІГАННЯ ХАРЧОВИХ ЯЄЦЬ.

Технологічний процес переробки харчових яєць у яєчний порошок і меланж.

Вимоги міждержавного стандарту на продукцію переробки яєць птиці. Органолептичні показники якості. Вимоги до маркування, тари, транспортування.

Обробка перо-пухової сировини. Виробництво кормів із відходів птахівництва.

Переробка і використання пташиного посліду. Екологічна безпека довкілля.

3. САМОСТІЙНА РОБОТА

Основним завданням вищих навчальних закладів на сучасному етапі розвитку суспільства є формування творчої особистості, спеціаліста, здатного до самостійного підвищення фахового рівня, самоосвіти, креативності, інноваційної діяльності. Але розв'язання цього завдання неможливе, якщо в навчальному процесі існуватиме лише передача знань від викладача до студента. Щоб залучити студента до активного здобуття знань неocenенною є роль самостійної роботи.

У розділі “Орієнтовна структура навчальної дисципліни” до кожного розділу вказано кількість годин, відведених на самостійне вивчення. Самі ж теми самостійного вивчення визначає викладач, що забезпечуватиме його творче відношення до праці, надасть можливість розвивати педагогічно доцільну лінію співпраці та перетворити свій предмет на засіб формування всебічно розвиненої особистості студента.

Визначені теми самостійного вивчення повинні бути відображені в робочій навчальній програмі, розглянуті на засіданні предметної (циклової) комісії та затверджені заступником директора з навчальної роботи

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА І ДЖЕРЕЛА

1. Бородай В.П., Сахацький М.І., Вертійчук А.І., Мельник В.В. та ін. Технологія виробництва продукції птахівництва. Підручник. Вінниця: Нова Книга, 2006. 360 с.
2. Бородай В.П., Пономаренко Н.П., Похил О.М. та ін. Технологія виробництва продукції птахівництва. Практикум до виконання лабораторних занять студентами аграрних вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації за напрямом: 6.090102 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»: навч. посібн. Київ : Агроосвіта, 2013. 272 с.
3. Технологія виробництва продукції птахівництва: електрон. посіб. 2020. URL:vukladach.pp.ua/MyWeb/manual/twarunnuztvo/technol_vurobn_prod_ptaxivnuctva/Golovna/Golovna.htm
4. Ібатуллін І.І., Мельник Ю.Ф., Отченашко В.В., та ін. Практикум з годівлі сільськогосподарських тварин: навч. посіб/ під ред. академіка НААН України І.І. Ібатулліна. Київ: 2015. 422 с.
5. Бесулін В.І., Гужва В.І., Куцак С.М. Птахівництво і технологія виробництва яєць та м'яса птиці / В.І. Бесулін, В.І. Гужва. – Біла Церква, 2003. – 448 с.
6. Інструкція з бонітування сільськогосподарської птиці; Інструкція з ведення племінного обліку в птахівництві та зразків форм племінного обліку в птахівництві від 22.06.2001р. №179/01. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/reg6037?an=998&ed=2001_06_22
7. Патрева Л. С., Коваль О. А. Технологія виробництва продукції тваринництва: Курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2017. 277 с.
8. Бусенко О.Т., Столюк В.Д., Могильний О.Й., Штомпель М.В., Ноздрін М.Т., Уманець В.Д., Броварський В.Д. Технологія виробництва продукції тваринництва : підручник. / О.Т. Бусенко, В.Д. Столюк – Київ : Вища освіта, 2005. – 496 с.
9. Журнали “Тваринництво України”, «Птахівництво» та ін.